

Nr 24

Utlåtande i anledning av väckta motioner om överförande på staten av kommunernas kostnader för förtidspensionering m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 539 i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* samt nr 656 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att kommunernas kostnader för förtidspensionering, änkepensionering, hustru- och barntillägg fr. o. m. nästa budgetår må överföras till statsbudgeten i enlighet med vad i motionen anförts, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar».

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följnade, hänvisa till motionen II: 656.

Gällande bestämmelser

Folkpensioneringen, beträffande vilken huvudbestämmelserna finns i *lagen om allmän försäkring*, omfattar ett flertal förmåner, av vilka en del är inkomstprövade, d. v. s. beroende av pensionstagarens inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Kostnaderna för folkpensioneringen bestrides av staten med bidrag från kommunerna. Bestämmelser om kommunbidrag finns i *lagen den 25 maj 1962 om finansiering av folkpensioneringen*.¹ Kommunernas årliga bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen utgör 1 % för varje skattekrone per invånare i kommunen av kostnaderna för följande förmåner, som under året utbetalats för inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, nämligen förtidspensioner jämte barntillägg till sådana pensioner, änkepensioner i anledning av dödsfall, som inträffat före den 1 juli 1960, och hustrutillägg samt 2 % för varje skattekrone per invånare i kommunen av kostnaderna för kommunala bostadstillägg, som under året utbetalats för pensionsberättigade, mantalsskrivna inom kommunen. Bidraget skall vad gäller bostadstilläggen utgöra högst 80 % och lägst 25 % av kostnaderna. Bidraget till övriga förmåner är maximerat till 60 % av kostnaderna och får ej heller överstiga en krona för varje skattekrone i kommunen. Varje kommuns bidrag uträknas av riksförsäkringsverket.

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1963, 9 saml. 2 avd. Nr 24

Historik

De tidigare gällande kostnadsfördelningsreglerna tillkom huvudsakligen genom beslut vid 1947 och 1952 års riksdagar och innebar i huvudsak följande.

Kommunbidrag beräknades på de inkomstprövade förmånerna — alltså tilläggs pensioner, änkepensioner till kvinnor, vilkas män avlidit före den 1 juli 1960, hustrutillägg samt kommunala bostadstillägg — ävensom på vårdtilläggen. Kommunbidraget utgjorde, utom på de kommunala bostadstilläggen, för varje kalenderår $\frac{3}{20}$ procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen av kostnaden för de förmåner av förevarande slag som under året utbetalts till pensionsberättigade, som var mantals-skrivna i kommunen. Bidraget fick dock icke överstiga 60 procent av denna utgift. I fråga om de kommunala bostadstilläggen var bidragsandelen något högre, $\frac{1}{5}$ procent för varje fullt tiotal skatteören i kommunen. Även för detta bidrag var stadgat ett maximum vid 60 procent. Dessutom var beträffande detta bidrag föreskrivet, att det inte fick understiga 25 procent av kostnaden för de kommunala bostadstilläggen i kommunen. Kommunbidraget utgjorde alltså i princip 1,5 procent för varje skattekrona per invånare, dock att det beträffande de kommunala bostadstilläggen uppgick till 2 procent.

I *motioner till 1954 års riksdag* hemställdes att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning om fördelningen mellan staten och kommunerna av kostnaderna för folkpensioneringen. I motionerna framhölls bl. a. att kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna avsevärt förskjutits till kommunernas nackdel, vilket delvis varit en följd av att genom penningvärdeförsämringen skattekrantalet per invånare stigit. Detta gällde oavsett om kommunbidragen sattes i relation till de inkomstprövade förmånerna eller till de totala kostnaderna. Denna utveckling hade inneburit ett övervältrande av en större andel av härvid aktuella kostnader från staten till landsbygdskommunerna. Vidare åberopades att andra lagutskottet vid 1947 års riksdag i sitt utlåtande (nr 39) i anledning av propositionen nr 222 med förslag till lag om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen gjort följande uttalande: »I folkpensioneringspropositionen till 1946 års riksdag hade kommunbidragen beräknats till 67 miljoner kronor, och riksdagen utgick ifrån att den fördelning av kostnaderna som föreslagits i propositionen i huvudsak borde bibehållas. Den föreslagna bidragsprocenten synes därför i nuvarande läge vara väl avvägd. I den mån medelskatteunderlaget per invånare i riket stiger avsevärt över 18 skattekronor, måste emellertid en sänkning av talet 1,5 ske, om den avsedda fördelningen mellan kommunerna och staten skall bibehållas. Talet 1,5 kan därför icke vara definitivt.»

Sammansatt stats- och andra lagutskott, som avgav utlåtande över motio-

nerna, fann att en viss förskjutning av folkpensionskostnaderna till kommunernas nackdel ägt rum och alltjämt ägde rum. Utskottet, vars utlåtande godkändes av riksdagen, förordade att samtliga för kommunernas ekonomi betydelsefulla omständigheter blev belysta genom en allsidig utredning och förväntade att Kungl. Maj:t med särskild uppmärksamhet följde utvecklingen på området och vid lämplig tidpunkt lät verkställa en sådan utredning.

Genom skrivelse den 15 augusti 1958 överlämnade Kungl. Maj:t till 1958 års socialförsäkringskommitté ifrågavarande motioner jämte utskottsutlåtandet att av kommittén övervägas vid fullgörande av dess utredningsuppdrag.

Frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun har även behandlats i remissyttranden av skattelindringsnämnden och Svenska landskommunernas förbund till statsutskottet vid 1956 års riksdag över motioner om en effektiv kommunal skatteutjämning.

I motioner till 1957 års riksdag har hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om så skyndsamt utredning av frågan om kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna, att förslag till provisoriska bestämmelser i syfte att ernå lindring för ekonomiskt svaga kommuner kunde föreläggas redan 1958 års riksdag i enlighet med vad i motionerna anförts.

På närmare anförda skäl fann andra lagutskottet i utlåtande nr 38 inte påkallat att riksdagen gjorde en särskild framställning om utredning av frågan om kommunernas andel av folkpensioneringskostnaderna. Utskottet hemställde därför att motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilket också blev riksdagens beslut.

I propositionen nr 55 till 1958 års riksdag upptog Kungl. Maj:t inte till bedömande frågan om folkpensionskostnadernas fördelning mellan stat och kommun. Frågan bragtes emellertid under riksdagens prövning genom motioner i vilka framställdes yrkande om skyndsamt prövning av frågan om kommunernas andel i folkpensionskostnaderna.

Särskilda utskottet framhöll i utlåtande nr 1 att förevarande fråga prövats av riksdagen åren 1954 och 1957 i anledning av motioner. Utskottet anförde vidare bl. a. följande.

Utskottet vill erinra om att utvecklingen hittills gått i den riktningen, att kommunerna fått bidra med en allt högre procentuell andel av folkpensionskostnaderna med avseende på de inkomstprövade förmånerna liksom för övrigt även totalt sett. Detta förhållande i förening med höjningar av folkpensionernas belopp har inneburit en ökad påfrestning på kommunernas ekonomi. Med hänsyn till bidragsreglernas konstruktion drabbas kommunerna mycket ojämnt. De i ekonomiskt hänsende svagaste kommunerna drabbas hårdast och därmed skärpes skillnaderna i det kommunala skattestrycket. Frågan om fördelningen av folkpensionskostnaderna torde ligga

inom ramen för det uppdrag som lämnats den pågående utredningen om den kommunala skatteutjämningen. Enär det emellertid inte kan vara att förvänta, att denna utredning kan bli slutförd inom en nära framtid, finner utskottet det påkallat, att frågan snarast upptages till utredning i särskild ordning.

Utskottet föreslog slutligen att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om skyndsamt utredning. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

I direktiven för den i det citerade utskottsutlåtandet nämnda utredningen, 1958 års skatteutjämningskommitté, har chefen för finansdepartementet anfört bl. a., att kritik från kommunalt håll riktats mot reglerna för olika statsbidrag och för det kommunala bidraget till folkpensionskostnaderna. Det har sålunda anmärkts att den fortskridande penningvärdeförsämringen medfört en avsevärd förskjutning av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna till de senares nackdel. Å andra sidan är det uppenbart att ej minst kommuner med svagt skatteunderlag erhållit väsentlig ekonomisk lättnad genom den successiva utbyggnad som skett med statliga bidrag av exempelvis sjukförsäkringen, ålders- och invalidpensioneringen, arbetslöshetsförsäkringen och andra arbetslöshetsbekämpande åtgärder m. m.

Dessa förhållanden synes, fortsätter departementschefen, nödvändiggöra en omprövning av grunderna för bl. a. de skatteunderlagsgraderade kommunbidragen. Vid arbetets planläggning måste självfallet beaktas att statsmakterna innan utredningen hunnit slutföra sitt arbete kan komma att besluta om ändrade grunder för bl. a. de kommunala bidragen till folkpensionskostnaderna vid en eventuell omläggning av folkpensionsförmånerna.

Frågan om de kommunala bostadstilläggens anordning och finansiering diskuterades av allmänna pensionsberedningen i dess betänkande om förbättrad pensionering (SOU 1957: 7). Beredningen erinrade om att det med dåvarande nivå i fråga om folkpensionsförmånerna befunnits nödvändigt att komplettera dessa med tillägg, avpassade efter de skiftande kostnaderna för bostad och bränsle på olika orter. Detta hade skett genom de inkomstprövade kommunala bostadstilläggen. Om folkpensioneringens grundförmåner avsevärt höjdes, så borde dessa enligt beredningens mening i större utsträckning än dithills räcka till bestridande av kostnader för bostad och bränsle. Behovet av kommunalt bostadstillägg skulle därvid minska. Enligt beredningens förslag skulle i anslutning härtill bostadstilläggen automatiskt minskas i samband med att de statliga folkpensionsförmånerna höjdes. Minskningen skulle ske med halva beloppet av de förordade folkpensionshöjningarna år 1960 och senare. Förslaget ingick som ett led i de åtgärder, som beredningen föreslog för avveckling i möjlig mån av inkomstprövningen inom folkpensioneringen. Beredningen uttalade slutligen att om man i samband med invalidpensionsfrågans lösning kunde avskaffa inkomstprövning-

en beträffande samtliga folkpensionsförmåner utom bostadstilläggen, torde böra omprövas huruvida dessa tillägg kunde föras utanför folkpensioneringen att handhavas av kommunerna på egen bekostnad.

Beträffande finansieringen av de kommunala bostadstilläggen framhöll beredningen, att den avräkning som beredningen förordat torde göra det motiverat att överväga en viss ändring i reglerna för kommunernas bidragskyldighet till dessa förmåner. Med hänsyn till de utgiftsminskningar i fråga om bostadstilläggen, som avräkningsregeln skulle medföra för kommunerna, borde en höjning eller ett borttagande av maximigränsen framstå såsom motiverat. Beredningen stannade vid att föreslå att maximigränsen höjdes från 60 till 80 procent.

Beredningens förslag avstyrktes i vissa remissyttranden och tillstyrktes i andra, medan i några yttranden förordades en hastigare avveckling av bostadstilläggen än beredningen föreslog.

I propositionen *nr 55 till 1958 års riksdag* uttalade föredragande departementschefen, att han ansåg frågan om de kommunala bostadstilläggen och inkomstprövningen i övrigt böra prövas ytterligare. Han erinrade i det sammanhanget om att en minskning av bostadstilläggen i första hand skulle drabba de många pensionärer, som inte hade andra inkomster än folkpensionen eller endast mycket små sådana inkomster.

Vidare må här erinras om socialförsäkringskommitténs i oktober 1958 framlagda förslag om förbättrade grundpensionsförmåner m. m. Enligt förslaget skulle grundpensionen förbättras genom att indextilläggen fr. o. m. den 1 juli 1959 anordnades som förhöjning av grundpensionen och i samband därmed befriades från inkomstprövning. Kommittén föreslog samtidigt i finansieringsfrågan en kombination av två olika åtgärder, nämligen dels att kommunbidraget till kostnaderna för indextilläggen skulle slopas och att staten i likhet med vad som gällde beträffande grundpensionerna skulle ensam svara för finansieringen, varigenom skulle uppkomma en ökning av statens kostnader och en lindring för kommunernas del, och dels att kommunernas bidrag till kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen skulle öka något, varigenom viss kostnad skulle överföras från staten till kommunerna. Slutresultatet skulle bli en ökning av statens kostnader för folkpensionsändamål och en minskning av kommunernas del.

Kommittén hade bl. a. framhållit, att dess förslag beträffande höjningen av kommunbidraget till bostadstilläggen åsyftade att utgöra ett steg i riktning mot att låta kommunerna helt övertaga finansieringen av bostadstilläggen, varvid staten skulle svara för övriga folkpensionsförmåner. I flertalet remissyttranden hade förslaget i denna del starkt kritiserats, varvid framhållits att en ändring av reglerna för bostadstilläggens finansiering på sätt kommittén förordat inte borde övervägas innan hela spørsmålet om för-

delningen mellan staten och kommunerna av folkpensionskostnaderna blivit utrett.

Mot bakgrunden av remisskritiken ansåg föredragande departementschefen i *proposition nr 29 till 1959 års riksdag* att det i detta sammanhang, då fråga blott var om en provisorisk omreglering av vissa folkpensionsförmåner, inte borde göras någon omfördelning av statens och kommunernas andelar i folkpensionskostnaderna och att indextilläggen och de kommunala bostadstilläggen allttjämt borde bekostas på sätt som då skedde. Riksdagen beslöt i enlighet med departementschefens förslag.

I *proposition nr 75 till 1960 års riksdag* berörde föredragande departementschefen vissa riktlinjer för socialförsäkringens samordning och komplettering. Han erinrade bl. a. om att socialförsäkringskommitténs närmast framförliggande uppgifter avsåg invalid- respektive förtidspensioneringens utformning och att det i det sammanhanget blev aktuellt att avskaffa inkomstprövningen i fråga om folkpensioneringens förmåner till invalider. Därigenom skulle uppstå förutsättningar, som tidigare inte funnits, för att tillgodose behovet av en närmare samordning av olika förmåner inom det nuvarande socialförsäkringssystemet. Departementschefen yttrade vidare.

En mycket betydelsefull, inkomstprövad del av folkpensioneringen beröres inte av det nämnda utredningsarbetet, nämligen de kommunala bostadstilläggen. Jag vill i detta sammanhang förklara, att jag inte har för avsikt att medverka till att dessa tillägg försvinner eller reduceras på det sätt som allmänna pensionsberedningen föreslog 1957. De kommunala bostadstilläggen är av utomordentligt stor betydelse för de nuvarande folkpensionärerna och dem som snart blir folkpensionärer. De aktuella samordningssträvandena hindras inte heller av bostadstilläggens existens eller av inkomstprövningen av dem. En sak för sig är, att en framtida omprövning av finansieringsfrågorna kan komma att beröra kostnadsfördelningen även då det gäller bostadstilläggen.

År 1961 framlade *1958 års socialförsäkringskommitté* förslag (SOU 1961: 29) i bland annat frågan om fördelningen av folkpensionskostnaderna mellan staten och kommunerna. Kommittén uttalade att den i princip hade den uppfattningen, att kommunerna borde bestrida kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen och staten svara för övriga folkpensionskostnader. Emellertid ansåg kommittén, att denna lösning inte kunde uppnås under de närmaste åren, och hänvisade därvid till att frågan var föremål för prövning i andra sammanhang, bl. a. i 1958 års skatteutjämningskommitté och i allmänna skatteberedningen. Enligt kommitténs mening borde med hänsyn härtill de gällande grunderna för kostnadsfördelningen inte rubbas i mera avsevärd mån. I enlighet härmed föreslog kommittén att kommunbidrag skulle utgå till förtidspensioner, änkepensioner i övergångsfallen, hustrutillägg och kommunala bostadstillägg. Beträffande bantilläggen påpekades, att de ersatte de särskilda barnbidragen samt att de tekniskt

var att anse som tillägg till försörjarens folkpension, vilken i regel utgjordes av förtidspension och endast i undantagsfall av ålderspension. Kommittén föreslog därför, att kommunerna skulle bidra jämväl till kostnaderna för barn tillägg till förtidspensioner. Kostnaderna för övriga folkpensionsförmåner borde däremot enligt kommitténs mening bestridas helt av staten. Inte heller i principerna för bestämmande av kommunernas bidragsskyldighet ansåg sig kommittén i då rådande läge böra föreslå någon förändring. Kommittén förordade således, att den gällande avvägningsnormen för bidragsskyldigheten, dvs. det faktiska skatteunderlaget per invånare i kommunen, bibehölls. Kommitténs övervägande utmynnade i förslag att kommunernas andel i kostnaderna för förtidspensioner med därtill knutna barn tillägg, änkepensioner i övergångsfallen och hustrutillägg skulle bestämmas till $\frac{1}{10}$ procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare, dvs. 1 procent per skattekrona mot tidigare $1\frac{1}{2}$ procent. Bidragets maximum föreslogs vara oförändrat 60 procent.

I fråga om kommunbidraget till de kommunala bostadstilläggen erinrade kommittén om kommunernas bestämmanderätt beträffande dessa förmåner. Denna bestämmanderätt motiverade enligt kommitténs mening att kommunbidraget till bostadstilläggen blev relativt stort. Kommittén hänvisade också till att den uttalat sig för att kommunerna i princip borde helt svara för bostadstilläggen samt till att den förordat en sänkning av kommunbidragen till förtidspensionerna m. m. På grund härav föreslog kommittén, att kommunbidragen till bostadstilläggen höjdes genom att maximum för bidragen ökades från 60 till 80 procent. Däremot anser kommittén att bidragsfaktorn ($\frac{1}{5}$ procent för varje fullt tiotal skatteören eller 2 procent per skattekrona) och minimibidraget (25 procent) inte borde ändras.

I *proposition nr 90 år 1962* med förslag till lag om allmän försäkring följde departementschefen socialförsäkringskommitténs förslag. Vid riksdagsbehandlingen av propositionen väcktes *motioner* med yrkanden om annan fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna än vad som föreslogs i propositionen.

Andra lagutskottet anförde i *utlåtande nr 27 år 1962* i frågan:

Enligt utskottets mening är folkpensioneringen i princip en statlig angelägenhet. Staten bör därför svara för kostnaderna för samtliga folkpensionsförmåner utom de inkomstprövade tilläggsförmånerna. Emellertid synes en sådan ordning inte kunna genomföras omedelbart. Frågan om kommunernas bidrag till folkpensioneringen inverkar på lösningen av den större frågan om skatteutjämnningen mellan kommunerna och bör inte ses isolerad från denna senare fråga. Kostnadsfördelningen bör därför i princip inte ändras i avbidan på en lösning av skatteutjämningsfrågan. Det måste dock anses angeläget att redan nu lätta bördan för de kommuner som är särskilt tyngda av kostnader för folkpensioneringen. Det i propositionen framlagda förslaget innebär ett steg i denna riktning. Samtidigt medför förslaget kost-

nadsökningar för andra kommuner, vilka har högt skatteunderlag, men mot denna konsekvens finns inte något att erinra, eftersom kostnadsökningen hänför sig till de kommunala bostadstilläggen, vilka i princip bör bekostas av kommunerna själva.

En ytterligare lättnad för de mest skattetyngda kommunerna synes emellertid önskvärd. Från denna synpunkt skulle motionsförslaget om maximering av kommuns utdebitering för förtidspensioner, änkepensioner i övergångsfallen och hustrutillägg till 1 kr. per skattekrone medföra vissa lättnader för kommuner, vars kostnader ligger högre. Det skulle emellertid icke vara annat än ett provisorium, eftersom skatteutjämningsfrågan icke finner sin lösning genom en sådan anordning. I den till årets riksdag framlagda propositionen nr 111 har i avvaktan på en definitiv lösning av nämnda fråga föreslagits en annan väg för att minska ifrågavarande kommuners utdebiteringsbehov. Propositionen innehåller förslag till ändrade regler för skattelindringsbidrag åt synnerligt skattetyngda kommuner. Förslaget beräknas medföra en sänkning av utdebiteringsbehovet i dessa kommuner med upp till cirka 4 kr. per skattekrone. Vidare föreslås att efter Kungl. Maj:ts prövning extra skattelindringsbidrag skall utgå till kommuner med särskilt stora kostnader för bl. a. folkpensionsändamål. Anslagsmässigt innebär propositionen en ökning av skattelindringsbidragen från cirka 15 milj. kr. till 60 milj. kr. per budgetår. Enligt utskottets mening ger förslaget i proposition nr 111 ett gynnsammare resultat från skatteutjämningsynpunkt än nyssnämnda motionsförslag.

Vid utlåtandet fanns fogade *reservationer*, i vilka hemställdes att staten som ett första steg till en mera genomgripande reform skulle överta samtliga kostnader för folkpensioneringen — utom för de kommunala bostadstilläggen — till den del dessa översteg 1 krona per skattekrone.

Riksdagen biföll reservationerna.

I en annan vid utlåtandet fogad *reservation* hemställdes att riksdagen som sin mening skulle uttala att staten som ett led i en senare kommande, kommunal skatteutjämningsreform skulle överta återstående kommunala kostnader för förtidspensioneringen. Beträffande denna reservation stannade kamrarna i skiljaktiga beslut i följd varav frågan föll.

Utskottet

Kostnaderna för folkpensioneringen bestrides av staten med bidrag från kommunerna. Dessas årliga bidrag till folkpensionskostnaderna utgör 1 % för varje skattekrone per invånare i kommunen av kostnaderna för förtidspensioner jämte barntillägg till sådana pensioner, änkepensioner i anledning av dödsfall, som inträffat före den 1 juli 1960, och hustrutillägg samt 2 % för varje skattekrone per invånare i kommunen av kostnaderna för kommunala bostadstillägg. Bidraget får såvitt gäller bostadstilläggen utgöra högst 80 % och lägst 25 % av kostnaderna. Bidraget till övriga förmåner är maximerat till 60 % av kostnaderna och får ej heller överstiga en krona för varje skattekrone i kommunen.

I förevarande motioner framhålles, att folkpensioneringen bör betraktas som en statlig angelägenhet och att staten därför också bör svara för kostnaderna för pensioneringen. Motionerna utmynnar i ett yrkande om att riksdagen måtte besluta att kommunernas kostnader för förtidspensionering, änkepensionering samt hustru- och barntillägg från och med nästa budgetår skall överföras till statsbudgeten.

Frågan om folkpensionskostnadernas fördelning mellan stat och kommun har varit föremål för behandling såväl i riksdagen som i andra sammanhang vid ett flertal tillfällen under senare år. I det betänkande som år 1961 framlades av 1958 års socialförsäkringskommitté uttalade kommittén såsom sin principiella uppfattning att staten borde svara för samtliga folkpensionskostnader med undantag för kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen. Emellertid ansåg kommittén, att denna lösning inte kunde uppnås under de närmaste åren och hänvisade därvid till att frågan var föremål för prövning i andra sammanhang, bland annat i 1958 års skatteutjämningskommitté och i allmänna skatteberedningen.

Utskottet ansluter sig till den av socialförsäkringskommittén uttalade uppfattningen att staten i princip bör svara för kostnaderna för folkpensioneringen med undantag för kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen. Enligt vad som upplysts kommer skatteutjämningskommittén att avsluta sitt arbete innevarande år. Sedan så har skett bör frågan snarast möjligt bringas i ett sådant skick, att förslag till lösning därav kan föreläggas riksdagen. Denna utskottets mening synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 539 och II: 656, i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört;

B. att motionerna, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit
från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson*, Axel Svensson*, fru Carlqvist, fröken Nordström*, herrar Enarsson, Eric Carlsson och Erik Filip Petersson;
*från andra kammaren: herr Rimmerfors, fröken Wetterström, herrar Odhe, Bengtsson i Varberg, Wiklund i Stockholm, Johansson i Södertälje, Wahrendorff och Sundelin.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Eric Carlsson* och *Wahrendorff*.